

Research Paper

Validity and Reliability of the Child-to-parent violence Scale in an Iranian Sample

Ali Rezaei Sharif^{1*}, Roghieh Tavasoli²

1. Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Science, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

2. M.A. in Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Science, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Article info:

Received: 17.05.2025

Revised: 03.08.2025

Accepted: 09.12.2025

Keywords:

parental abuse,
psychometrics, validity,
reliability, adolescents

Publisher: University of Zanjan

Abstract

Child-to-parent violence has become an escalating concern within families and has attracted growing attention from psychologists; nonetheless, validated instruments for measuring this construct are scarce in Iran. The present study aimed to investigate the psychometric properties of a Child-to-parent violence Scale (CPVS) in an Iranian adolescent sample. Using a descriptive-correlational design with a psychometric emphasis, the study sampled 424 secondary school students from Hamadan, including 234 boys and 190 girls; 205 participants completed the questionnaire with reference to their mother and 219 with reference to their father. Reliability was examined via test-retest and Cronbach's alpha, producing alpha coefficients of 0.85 for the psychological abuse subscale, 0.74 for the physical abuse subscale, and 0.85 for the total scale, indicative of satisfactory internal consistency. To increase the precision of reliability estimates, McDonald's omega was also calculated, yielding omega values of 0.85 for psychological abuse, 0.72 for physical abuse, and 0.83 for the overall instrument. Content validity was supported through qualitative expert review and quantitative indices: all items exceeded a CVR threshold of 0.80 and a CVI threshold of 0.90. Construct validity was evaluated by confirmatory factor analysis (CFA), in which eight goodness-of-fit indices fell within acceptable ranges, confirming the proposed factor structure. Measurement invariance testing demonstrated that the measurement model was stable and equivalent across child gender groups (boys versus girls) and across reports concerning each parent, suggesting comparable functioning across subgroups. Overall, results indicate that the questionnaire possesses acceptable psychometric properties and may be employed in research, screening, and intervention planning for parental abuse among Iranian adolescents and public policy development nationwide.

Use your device to scan and read the article online.

Citation: Rezaei Sharifi, A. & Tavasoli, R. (2026). Validity and Reliability of the Parent Abuse Scale in an Iranian Sample. *Iranian Journal of Psychoeducational Assessment*, 1 (2), 237-250. <https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.733216>

*Corresponding Author: Ali Rezaei Sharif

Address: Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

Email: rezaeisharif@uma.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Child-to-parent violence (CPV) has been increasingly recognized as a distinct and consequential form of family aggression, with implications for adolescent mental health, family functioning, and service provision. Despite an expanding international literature, valid and culturally appropriate measurement instruments for CPV are limited in Iran, hindering reliable prevalence estimates, cross-study comparisons, and the design and evaluation of targeted interventions. The current study aimed to address this gap by conducting a comprehensive psychometric evaluation of a Persian adaptation of the Adolescent Parent-Victimization Scale (APVS; original 20-item instrument assessing physical and psychological aggression toward mothers and fathers). Key objectives were to examine content validity, internal consistency, construct validity via confirmatory factor analysis (CFA), and measurement invariance across two practically important grouping variables -child sex (boys vs. girls) and parent target (mother vs. father)- to determine whether the instrument can be used for unbiased comparisons and applied assessment in clinical, educational, and research settings in Iran.

Methods

A descriptive–correlational psychometric design was used. The convenience sample comprised 424 secondary-school students from nine schools in Hamedan (234 males, 190 females). Participants completed a single, parent-referenced Persian version of the APVS (hereafter “parent form”) on paper after informed assent/consent procedures; 205 questionnaires pertained to mothers and 219 to fathers. Mean age was 16.39 years (SD = 8.53). The adaptation process involved translation and cultural review followed by content validation.

Psychometric evaluation included (1) qualitative expert review and quantitative assessment of content validity (Content Validity Ratio, CVR; Content Validity Index, CVI); (2) internal consistency reliability using Cronbach’s alpha and McDonald’s omega for subscales (psychological and physical) and the total score; (3) construct validity via CFA testing the hypothesized two-factor model that distinguishes physical vs. psychological aggression and mother vs. father as targets; and (4) multi-group measurement invariance testing across child sex and parent target at configural, metric, scalar and strict levels.

Given that multivariate normality assumptions were violated, robust maximum likelihood estimation was employed. Model fit was evaluated with multiple indices (CFI, TLI, RMSEA, SRMR, χ^2/df) using accepted cutoff criteria, and criteria for invariance were based on recommended change thresholds ($\Delta CFI \leq .01$, $\Delta TLI \leq .01$, $\Delta RMSEA \leq .015$). Analyses were performed using SPSS-27 and LISREL-10.2.

Results

The psychometric evaluation of the APVS demonstrated strong reliability and validity. Descriptive analysis provided an overview of response patterns, showing that all items contributed meaningfully to the overall construct. Skewness and kurtosis indices indicated that the data distribution was acceptable, with no significant deviations from normality. To determine the discriminative power of the items, the correlation between each item and the total scale score was calculated. The significance level of the correlation for all items was below 0.05, indicating that the items possess adequate discriminative power. Content validity was confirmed through expert review and quantitative measures. Both CVR and CVI values exceeded the acceptable thresholds (CVR > 0.80; CVI > 0.90), indicating that the items were relevant, clear, and aligned with the construct of parent abuse.

Reliability analysis showed satisfactory internal consistency. Cronbach’s alpha values were 0.85 for psychological abuse, 0.74 for physical abuse, and 0.85 for the total scale, while McDonald’s omega values (0.85, 0.72, and 0.83, respectively) further supported the reliability of the instrument.

Construct validity was established using confirmatory factor analysis (CFA), which confirmed the four-factor structure (physical and psychological abuse directed at mothers and fathers). Model fit indices (e.g., CFI = 0.97, RMSEA = 0.056) indicated a good fit between the data and the proposed model.

Measurement invariance: Sequential multi-group analyses supported configural, metric, scalar and strict invariance across both child sex and parent target comparisons. Changes in CFI, TLI and RMSEA between nested models remained within the recommended thresholds, indicating equivalence of factor structure, factor loadings, item intercepts and residual variances across boys and girls and across reports addressing mothers versus fathers. These invariance findings justify valid comparisons of latent means and structural relations across the tested groups and support the instrument's use in mixed-sex samples and in studies that compare aggression directed at mothers and fathers.

Conclusion

The Persian adaptation of the APVS exhibits robust psychometric properties in this adolescent Iranian sample: strong content validity, acceptable to good internal consistency, clear construct validity supporting a theoretically meaningful four-factor structure, and full measurement invariance across child sex and parent target. The instrument therefore offers a reliable and valid tool for research, school-based screening, clinical assessment, and program evaluation focused on CPV in Iran. Notwithstanding these strengths, limitations include convenience sampling from a single city, reliance on adolescent self-report, and a cross-sectional design that constrains causal inference and generalizability. Future studies should replicate findings in representative, multi-site samples, employ multi-informant and longitudinal designs to trace developmental trajectories (including potential progression from psychological to physical aggression), and assess the measure's sensitivity to change in intervention trials. Overall, this study advances the availability of a culturally adapted, psychometrically sound instrument for assessing child-to-parent aggression in Iran and supports its application across research and applied domains.

Ethical considerations

All ethical principles and guidelines of the American Psychological Association (APA) and the Iranian Psychological and Counseling Organization were followed, including obtaining participants' consent, maintaining confidentiality, ensuring integrity, scientific accuracy, and collecting data in accordance with ethical standards.

Funding

This study did not receive any financial support, and all research expenses were covered by the authors.

Author contributions

In this study, Ali Rezaei Sharif contributed to the selection of the topic and the development of the theoretical framework, while Roghieh Tavassoli participated in data collection, data analysis, and drafting the initial version of the manuscript. The final version of the manuscript was reviewed and approved by both authors.

Conflict of interest

There are no conflicts of interest among the authors.

مقاله پژوهشی

روایی و اعتبار مقیاس والدآزاری در نمونه ایرانی

علی رضائی شریف^{۱*}، رقیه توسلی^۲

۱. استاد گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

چکیده

یکی از چالش‌های رو به گسترش در خانواده‌ها که توجه روانشناسان را برانگیخته است والدآزاری است. با وجود اهمیت این پدیده ابزار مناسبی برای اندازه‌گیری آن در جامعه ایران وجود ندارد. هدف اصلی این مطالعه، بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس والدآزاری نوجوانان در جامعه ایران بود. روش پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی به طور ویژه روانسنجی بود. گروه نمونه ۴۲۴ نفر از دانش‌آموزان متوسطه دوره اول و دوم شهر همدان بودند که ۲۳۴ تن از آنان پسر و ۱۹۰ تن از آنان دختر بودند؛ ۲۰۵ تن از شرکت‌کنندگان پرسشنامه را درباره مادر و ۲۱۹ تن نیز درباره پدر تکمیل کردند. به منظور بررسی اعتبار آزمون از روش‌های بازآزمایی و آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار این ضریب برای خرده‌مقیاس والدآزاری روان‌شناختی برابر با ۰/۸۵، برای خرده‌مقیاس والدآزاری فیزیکی برابر با ۰/۷۴ و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۵ بود. این مقادیر به وضوح بیانگر سطح مطلوب و قابل قبول پایایی ابزار بوده و نشان دادند که گویه‌های پرسشنامه از انسجام درونی مناسبی برخوردارند. افزون بر این، برای افزایش دقت در سنجش پایایی، ضریب اعتبار اومگا مک‌دونالد نیز محاسبه شد که مقدار اومگا برای والدآزاری روان‌شناختی ۰/۸۵، برای والدآزاری فیزیکی ۰/۷۲ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۳ بود. روایی محتوایی به صورت کیفی و کمی تأیید شد و برای همه گویه‌ها مقدار CVR بیش از ۰/۸۰ و مقدار CVI بیش از ۰/۹۰ بود. در بررسی روایی عاملی از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) بهره گرفته شد که هشت شاخص در محدوده مطلوب قرار گرفتند و شاخص‌های تغییرناپذیری مدل اندازه‌گیری نیز بر اساس جنسیت فرزند و والدین، در دو گروه نوجوانان دختر و پسر و هر دو والد پایدار و همسان بود.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۷
تاریخ داوری: ۱۴۰۴/۰۵/۱۲
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۸

واژه‌های کلیدی:

والدآزاری، روانسنجی، روایی، اعتبار، نوجوان

ناشر: دانشگاه زنجان

استناد: رضائی شریف، ع. و توسلی، ر. (۱۴۰۴). روایی و اعتبار مقیاس والدآزاری در نمونه ایرانی. سنجش روانی تربیتی،

۲۵۰-۲۳۷، (۲)۱

<https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.733216>

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

* نویسنده مسئول: علی رضائی شریف

نشانی: دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

پست الکترونیکی: rezaeisharif@uma.ac.ir

مقدمه

درک از پدیده خشونت فرزند نسبت به والد^۱ که در این مقاله والدآزاری خوانده می‌شود پس از ۶۰ سال پس از اولین مطالعه علمی درباره آن، پراکنده و ضعیف باقی مانده است. به نظر می‌رسد این پراکندگی به خاطر پایه‌ی نظری ضعیف بسیاری از پژوهش‌ها، توجه اندک به عوامل متعدد تعیین‌کننده رفتارهای پرخاشگرانه و استفاده از متغیرهای عملیاتی‌ای باشد که ساختارهای نظری را منعکس نمی‌کنند (سیمرن^۲ و همکاران، ۲۰۱۸ و ژی^۳ و همکاران، ۲۰۲۴). به اعتقاد کورن^۴ و همکاران (۲۰۱۷) خشونت فرزندان به والدین یک مسأله اجتماعی است که در مقایسه با اشکال دیگر خشونت خانوادگی، مورد توجه زیادی واقع نشده است. به رغم اینکه این مفهوم برای اولین بار توسط هاربین و مدن^۵ (۱۹۷۹) تحت عنوان سندروم والدکتک‌خورده^۶ مطرح شد، تنها در دهه گذشته علاقه بیشتری به مطالعه این موضوع پیدا شده است (کالوت^۷ و همکاران، ۲۰۱۵). از والدآزاری در ادبیات تحقیق تعاریف متفاوتی به عمل آمده است (هریس^۸ و همکاران، ۲۰۲۵). در یکی از این تعاریف، خشونت علیه والدین به صورت الگویی رفتاری که در آن فرزند از ابزارهای کلامی، فیزیکی، احساسی و مالی برای اعمال قدرت و کنترل بر والدین استفاده می‌کند تعریف می‌شود (راجرز و آشورث^۹، ۲۰۲۴). در تعریف دیگری، خشونت علیه والدین به عنوان هر اقدامی از سوی فرزند به سمت والدین که به منظور اعمال قدرت و کنترل بر آنها و با هدف آسیب جسمی، روانی و مالی انجام شود تلقی می‌شود. این تعریف فرزندان با سن بالاتر را نیز شامل می‌شود. فرزندان در مراحل رشد طبیعی خود به طور مداوم در تلاش هستند که استقلال آنان به رسمیت شناخته شود به همین جهت ممکن است از فرامین والدین سرپیچی نمایند (داهوری^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۵). اما این سرپیچی معنای مورد سوء استفاده قرار دادن والدین را ندارد.

برخی از پژوهشگران معتقدند که رفتار پرخاشگرانه زمانی وجود دارد که فرزندان به دنبال اعمال قدرت و کنترل بر والدین هستند (جانکو-گوارور^{۱۱}، ۲۰۲۵). آزار و اذیت نسبت به والدین اغلب با دوره‌های توهین‌آمیز کلامی شروع و در طول زمان از نظر فراوانی و شدت پیشرفت می‌کند و به آزارهای روانی و جسمی تبدیل می‌شود (هریس و همکاران، ۲۰۲۵). در رابطه با نتایج خشونت فرزند نسبت به والدین، می‌توان به آسیب‌های کوتاه‌مدت و بلندمدتی در والدین، مراقبان و خانواده اشاره کرد که این آسیب‌ها می‌توانند شامل احساس ترس، استرس، نگرانی‌های جسمی و روانی، انزوا، بروز مشکلاتی در روابط خانوادگی، روابط اجتماعی و مشکلات کاری و مالی باشند (بورگس-بناویدس^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۴). در مورد چرایی این پدیده جانکو-گوارور (۲۰۲۴) معتقدند که طیفی از عوامل به هم پیوسته به خشونت فرزندان نسبت به والدین کمک می‌کنند که می‌تواند شامل عوامل بیولوژیک، روانی، اجتماعی و عوامل مرتبط با فرهنگ و همچنین عوامل مرتبط با بزهکاری نوجوانان (لی^{۱۳}، ۲۰۲۵) باشد. چندین چارچوب نظری به تبیین خشونت فرزندان نسبت به والدین پرداخته‌اند. براساس مدل شناختی اجتماعی زمینه‌ای، فرزندان یاد می‌گیرند هنگام تعامل با دیگران بر پرخاشگری به عنوان یک استراتژی کلی از طریق فرآیندهای شناختی تحریف‌شده، اختلال در حل مسأله و ادراک منفی از نشانه‌های اجتماعی که در زمینه فرزندپروری غیربهبه‌ی ایجاد می‌شود، تکیه کنند (لوچمن^{۱۴}، ۲۰۱۴). نظریه یادگیری شناختی اجتماعی بندورا^{۱۵} (۲۰۰۱) نیز به تبیین این پدیده می‌پردازد. این نظریه معتقد است که پرخاشگری فرزندان از مشاهده و تقلید رفتار خشونت‌بار دیگران ناشی می‌شود. نظریه توسعه یادگیری - اجتماعی اذعان می‌دارد که شیوه‌های فرزندپروری اجباری و خشن منجر به شکل‌گیری و تقویت پرخاشگری در نوجوانان می‌شود (اسنایدر^{۱۶}، ۱۹۹۷). از دیگر نظریات در این زمینه، تئوری خرده فرهنگ خشونت (ولفگانگ و فراکوئی^{۱۷}، ۱۹۶۷، ۲۰۰۲) است که نشان داد یک سیستم اعتقادی / فرهنگی، پرخاشگری نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. سیستمی که پرخاشگری را پاسخی مناسب و سازگار به تهدید ادراک شده می‌داند.

از این رو در پدیده خشونت نوجوانان نسبت به والدین عواملی چون خشونت خانوادگی، مورد سوء استفاده قرارگرفتن، تربیت خصمانه، تأثیر همسالان منفی، خشونت در رسانه‌ها و اجتماعی شدن مبتنی بر جنسیت دخیل‌اند (هانگ^{۱۸} و همکاران، ۲۰۱۲). در زمینه جنسیت والدین قربانی، مطالعات از قربانی شدن بیشتر مادران حکایت کرده‌اند، با تخمین‌های نسبتی ۲ به ۸، قربانیان مادر در مقابل قربانیان پدر و درصدهای بالای ۷۲ درصد، مادر در برابر پدر (ایوانز و وارن-سالبرگ^{۱۹}، ۱۹۸۸، کوتزل و مونک، ۲۰۰۴، روت و اندرسون^{۲۰}، ۲۰۱۱، هولت^{۲۱}، ۲۰۱۵). برخی مطالعات قربانی شدن مادر را در میان پسران دبیرستانی ۲ تا ۶ درصد و قربانی شدن پدر را ۵ تا ۸ درصد (پیک^{۲۲} و همکاران، ۱۹۸۵) حکایت می‌کنند، در حالی که مطالعات دیگر نشان داده‌اند دختران نسبت به مادران از رفتارهای خشونت‌آمیز بیشتری استفاده می‌نمایند (ایوانز و وارن-سالبرگ، ۱۹۸۸). وقتی تنها خشونت شدید مانند کتک‌زدن به

1 Child-to-parent violence

2 Simrén

3 Xie

4 Koren

5 Harbin & Madden

6 Battered Parent Syndrom

7 Calvete

8 Harries

9 Rogers & Ashworth

10 Dahouri

11 Junco-Guerrero

12 Burgos-Benavides

13 Lee

14 Luchman

15 Bandura

16 Snider

17 Wolfgang & Feracoti

18 Hong

19 Evans & Warren-Sohlberg

20 Rout & Anderson

21 Holt

22 Pick

والدین، ضربه‌زدن به والدین با اشیاء و تهدید والدین با سلاح در نظر گرفته می‌شود، (براون و همیلتون^۱، ۱۹۹۸) پدران بیشتر از مادران هدف قرار می‌گیرند. اما تحقیقات صورت گرفته در نمونه‌های جامعه در مورد شدت سوء استفاده فیزیکی از والدین نشان دادند که اگر الگوی مکرری از سوء استفاده وجود داشته باشد، پدران به اندازه مادران هدف قرار می‌گیرند (کالوت^۲ و همکاران، ۲۰۱۳).

در مورد تأثیر نقش جنسیت آزاردهنده در پدیده خشونت علیه والدین، گزارش شده است که نوجوانان دختر احتمال بیشتری برای پرخاشگری کلامی دارند، در حالی که در پرخاشگری فیزیکی تفاوت جنسیتی معنی‌داری مشاهده نشده است (کالوت و همکاران، ۲۰۱۳). از منظر بالینی، شناسایی و فهم الگوهای پرخاشگری مکرر نسبت به والدین و برآورد تداوم آن در طول زمان و برپایه‌ی این شواهد، طراحی مداخلات دقیق‌تر اهمیت بسزایی دارد. در همین راستا، پرسشنامه‌ی پرخاشگری کودک برای سنجش آزار جسمانی و روانی علیه والدین توسط کالوت و همکاران (۲۰۱۳) طراحی شد که قادر است رفتارهای پرخاشگرانه‌ی منفرد را از موقعیت‌های پرخاشگری مکرر تفکیک نماید. یکی دیگر از ابزارهای موجود، پرسشنامه‌ی والدآزاری (فرم مادر-پسر) ساخته‌ی ذبیح‌پور و همکاران (۱۳۹۷) است؛ این ابزار ۲۲ گویه‌ای سه بعد والدآزاری (مالی، فیزیکی و عاطفی) را در پسران نوجوان جامعه‌ی ایرانی می‌سنجد و در شهر اهواز تدوین شده است. پرسشنامه‌ی مذکور از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت (۱ تا ۵) بهره می‌برد. همچنین، پرسشنامه‌ی والدآزاری (فرم مادر-دختر) ساخته‌ی ذبیح‌پور و همکاران (۱۳۹۷) شامل ۱۴ گویه است که دو جنبه‌ی فیزیکی و عاطفی والدآزاری را در دختران نوجوان جامعه‌ی ایرانی می‌سنجد و آن نیز بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت تنظیم شده است. از دیگر ابزارها، مقیاس والدآزاری (فرم والدین-دختران) هویو-بیلباو^۳ و همکاران (۲۰۱۹) است که ۲۰ گویه (۱۰ گویه برای آزار نسبت به مادران و ۱۰ گویه برای آزار نسبت به پدران) دارد؛ این پرسشنامه در مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت تنظیم شده و برای ارزیابی ابعاد فیزیکی و روان‌شناختی والدآزاری در دختران ۱۲ تا ۲۴ سال در مراکز اسپانیا به کار می‌رود.

با وجود اهمیت والدآزاری در مطالعات خانواده، پژوهش‌های اندکی در جامعه‌ی ایران در این زمینه انجام شده است. مهم‌ترین دلیل این امر فقدان ابزارهای پژوهشی معتبر برای سنجش این پدیده است. یکی از ابزارهایی که به‌طور گسترده در مطالعات بین‌المللی مورد استفاده قرار گرفته است، پرسشنامه‌ی والدآزاری (فرم والدین-دختران) می‌باشد؛ این پرسشنامه توسط هویو-بیلباو و همکاران در سال ۲۰۱۹ ساخته و معرفی شده و ویژگی‌های روانسنجی آن در پژوهشی در جامعه‌ی دختران ۱۲ تا ۲۴ سال و همچنین در مراکز اسپانیا بررسی و تأیید شده است. با توجه به نبود پرسشنامه‌ی مناسب برای جامعه‌ی ایران، هدف پژوهش حاضر ارزیابی ویژگی‌های روانسنجی این ابزار در گروهی از نوجوانان ایرانی است. انتخاب نوجوانان برای این مطالعه به‌دلیل شیوع بیشتر پدیده والدآزاری در این گروه سنی انجام شد. در این پژوهش، علاوه بر بررسی ویژگی‌های کلی روانسنجی، تغییرناپذیری اندازه‌گیری نیز بر اساس جنسیت فرزندان و جنسیت والدین مورد ارزیابی قرار گرفت؛ بنابراین هدف دوم پژوهش بررسی امکان استفاده از این پرسشنامه در میان فرزندان دختر و پسر و نیز برای مادران و پدران بود. نوآوری اصلی این پژوهش بررسی تغییرناپذیری پرسشنامه والدآزاری در مادران و پدران است که می‌تواند اجرای آن در دو گروه را تسهیل کند.

روش پژوهش

روش این پژوهش از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد، زیرا نتایج آن می‌تواند در ارتقای ابزارهای سنجش و بهبود مطالعات خانواده و روان‌شناسی اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، این مطالعه در چارچوب تحقیقات توصیفی-همبستگی طراحی شده و تمرکز اصلی آن بر تحلیل عاملی برای بررسی ساختار و ابعاد ابزار بوده است. در این راستا، ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه از طریق سنجش اعتبار و روایی مورد ارزیابی قرار گرفت؛ به‌گونه‌ای که اعتبار با استفاده از آلفای کرونباخ برای بررسی هماهنگی درونی گویه‌ها و آزمون بازآزمایی برای سنجش ثبات نتایج در طول زمان تحلیل شد. همچنین روایی ابزار به شیوه‌های مختلف بررسی گردید: روایی گویه‌ای از طریق محاسبه همبستگی هر گویه با نمره کل، روایی محتوایی کیفی بر اساس نظر متخصصان، روایی محتوایی کمی با استفاده از شاخص‌های CVI و CVR، و در نهایت روایی سازه با بهره‌گیری از تحلیل عاملی تأییدی برای آزمون همخوانی داده‌های تجربی با مدل نظری ابزار انجام شد. بدین ترتیب، روش پژوهش حاضر با ترکیب رویکردهای کیفی و کمی تلاش کرده است تصویری جامع و دقیق از ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه ارائه دهد.

مشارکت‌کنندگان

جامعه آماری این پژوهش شامل دانش‌آموزان دوره متوسطه اول و دوم شهر همدان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که تعداد آنها حدود ۳۵ هزار نفر برآورد شد. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده گردید. حجم نمونه با بهره‌گیری از فرمول کوکران و با سطح خطای ۰/۰۵ برابر با ۳۸۰ نفر تعیین شد، اما با توجه به احتمال عدم پاسخ‌گویی برخی شرکت‌کنندگان، پرسشنامه‌ها میان ۴۶۰ دانش‌آموز از ۹ مدرسه مختلف شهر همدان توزیع شد. در نهایت پس از حذف ۳۶ پرسشنامه ناقص، داده‌های ۴۲۴ نفر وارد تحلیل نهایی شدند. ابزار اندازه‌گیری پژوهش به صورت کاغذی در اختیار آزمودنی‌ها قرار گرفت و پس از توضیح اهداف مطالعه و تأکید بر محرمانگی اطلاعات و داوطلبانه بودن مشارکت، رضایت آنان برای شرکت در پژوهش کسب شد. از میان ۴۲۴ دانش‌آموز شرکت‌کننده، ۲۳۴ نفر پسر و ۱۹۰ نفر دختر بودند. همچنین ۲۲۰ نفر در دوره متوسطه اول و ۲۰۴ نفر در دوره متوسطه

¹ Browne & Hamilton

³ Hoyo-Bilbao

² Calvet

دوم مشغول به تحصیل بودند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۳۹/۱۶ سال با انحراف معیار ۵۳/۸ گزارش شد. در مجموع ۲۰۵ نفر پرسشنامه را درباره مادر و ۲۱۹ نفر درباره پدر خود تکمیل کردند.

ابزار پژوهش

مقیاس والدآزاری نوجوان^۱ (APVS): این مقیاس در سال ۲۰۱۸ در اسپانیا توسط هویو-بیلیانو و همکاران برای سنجش والدآزاری در دختران نوجوان ۱۲ تا ۲۴ سال ساخته و اعتباریابی شد. این مقیاس شامل ۲۰ ماده است که ۱۰ ماده آن به سنجش آزار نسبت به مادران و ۱۰ ماده دیگر به سنجش آزار نسبت به پدران اختصاص دارد. پاسخ‌دهی به گویه‌ها بر اساس یک مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای صورت می‌گیرد و دو بعد اصلی خشونت یعنی فیزیکی و روان‌شناختی را اندازه‌گیری می‌کند. از آنجا که فرم مادر و پدر دارای گویه‌های مشابهی هستند و تنها واژه «مادر» یا «پدر» در آنها متفاوت است، در پژوهش حاضر برای افزایش کارآمدی و سهولت استفاده، یک نسخه واحد تحت عنوان «فرم والد» طراحی و به کار گرفته شد.

روش آماری: تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS-27 و Lisrel-10.2 انجام شد. طی فرایند غربالگری داده‌ها، داده‌های از دست‌رفته و پرت حذف شدند. ده گویه در طیف لیکرت پنج درجه‌ای از ۰ (اصلاً) تا ۴ (خیلی زیاد) نمره‌گذاری شد. مفروضه نرمال بودن چندمتغیری^۲ با استفاده از آزمون‌های کجی و کشیدگی چندمتغیری مردیا^۳ رعایت نشد (موتن و موتن^۴، ۲۰۱۲) و بنابراین برای تحلیل‌ها به جای بیشینه درست‌نمایی^۵ از روش بیشینه درست‌نمایی مقاوم^۶ برای ارزیابی مدل اندازه‌گیری استفاده شد.

مدل اندازه‌گیری فرضی شامل دو عامل با ده نشانگر است. ساختار عاملی مدل اندازه‌گیری فرضی با تحلیل عاملی تأییدی ارزیابی شد. ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری با داده‌ها با چند شاخص برازش انجام شد. این شاخص‌های برازش به شرح زیر بودند: شاخص برازش مقایسه‌ای^۷ (CFI) و شاخص تاکر و لویس^۸ (TLI)، با مقدار مطلوب بیش از ۰/۹۰، ریشه میانگین مربعات خطای تقریب^۹ (RMSEA)، با مقدار مطلوب کمتر از ۰/۰۷ و ریشه استاندارد شده میانگین باقی‌مانده^{۱۰} (SRMR) با مقدار مطلوب کمتر از ۰/۰۸ و نقاط برش شاخص‌های برازش بر اساس توصیه‌های هیر^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۰) برای حجم نمونه بیش از ۲۵۰ و تعداد متغیرهای مشاهده شده بین ۱۲ تا ۳۰ تعیین شده است. همچنین خی‌دو و درجه آزادی آن همراه با سایر شاخص‌های برازش ارزیابی شد. البته در نمونه‌های بزرگ معمولاً سطح خطای این آزمون کوچک و معنی‌دار می‌شود (هیر و همکاران، ۲۰۱۰). بارهای عاملی ۰/۴۰ و بالاتر، با مقادیر p معنی‌دار، باقیمانده‌های استاندارد شده، و شاخص‌های اصلاح، برای ارزیابی ارتباط هر گویه با عامل زیربنایی و تعیین گویه‌های مشکل‌دار استفاده شد (یوسفی‌افراشته، ۱۴۰۴).

تغییرناپذیری اندازه‌گیری^{۱۲} یکی از محورهای اصلی تحلیل در این پژوهش بود که هدف آن بررسی میزان برازش مدل در زیرگروه‌های مربوط به جنسیت فرزندان و والدین به شمار می‌رفت. در این راستا، مطابق با دستورالعمل‌های معتبر در حوزه تغییرناپذیری (موتن و موتن، ۲۰۱۲؛ وانگ و وانگ^{۱۳}، ۲۰۱۲) عمل شد. نخست، مدل تغییرناپذیری پیکربندی^{۱۴} یا الگو^{۱۵} مورد آزمون قرار گرفت؛ مدلی که در آن هیچ محدودیت تساوی بر پارامترها اعمال نمی‌شود و امکان بررسی این موضوع فراهم می‌گردد که آیا ساختار عاملی مقیاس در تمامی گروه‌ها به‌طور مشابه برازش دارد یا خیر. این مرحله مبنای مقایسه سایر مدل‌های تغییرناپذیری محسوب می‌شود. در گام دوم، تغییرناپذیری متریک یا ضعیف^{۱۶} بررسی شد تا مشخص شود بارهای عاملی در میان گروه‌ها همسان هستند یا خیر؛ در این حالت بارهای عاملی محدود می‌شوند اما عرض از مبدأ گویه‌ها همچنان آزاد باقی می‌مانند. برازش مناسب مدل چندگروهی در این مرحله نشان‌دهنده تغییرناپذیری متریک است و در صورت کاهش برازش، می‌توان نتیجه گرفت که بارهای عاملی میان گروه‌ها تفاوت دارند. در گام سوم، تغییرناپذیری اسکالر یا قوی^{۱۷} آزمون شد که طی آن عرض از مبدأ گویه‌ها نیز همانند بارهای عاملی محدود می‌شوند تا معادل باشند؛ کاهش برازش در این مرحله بیانگر تفاوت عرض از مبدأ گویه‌ها در گروه‌های مختلف است. در گام چهارم، تغییرناپذیری دقیق یا واریانس باقیمانده بررسی گردید تا مشخص شود آیا واریانس خطاهای رگرسیونی در گروه‌ها مشابه هستند یا خیر. در نهایت، در مدل ساختاری ارزیابی شد که آیا واریانس عاملی در گروه‌های مختلف پژوهش همسان است یا خیر.

شواهد مربوط به تغییرناپذیری بین مدل کمتر محدودکننده (مانند مدل تغییرناپذیری پیکربندی) و مدل محدودکننده‌تر (مانند مدل تغییرناپذیری متریک) بر اساس توصیه‌های ارائه‌شده در منابع علمی معتبر (ون‌د‌شوت^{۱۸}، ۲۰۱۵) مورد ارزیابی قرار گرفت. بر اساس این دستورالعمل‌ها، مقدار تغییر در شاخص

1 Adolescent-to-Parent Violence Scale

2 Multivariate Normality

3 Mardia multivariate skewness and kurtosis tests

4 Muthén & Muthén

5 Maximum Likelihood

6 Robust Maximum Likelihood

7 Comparative fit index

8 Tucker and Lewis index

9 Root mean square error of approximation

10 Standardized root mean residual

11 Hair

12 Measurement Invariance

13 Wang & Wang

14 Configural Invariance

15 Pattern Invariance

16 Metric/Weak Invariance

17 Scalar/Strong Invariance

18 Van De Schoot

برآزش مقایسه‌ای (ΔCFI) اگر کمتر یا مساوی با ۰/۰۱ باشد، نشان می‌دهد که فرضیه تغییرناپذیری قابل رد نیست. همچنین برای شاخص‌های ΔTLI و $\Delta RMSEA$ ، مقادیر بحرانی به ترتیب ۰/۰۱ و ۰/۰۱۵ در نظر گرفته شدند. علاوه بر این، آزمون تفاوت‌خیز برای هر مقایسه محاسبه و گزارش گردید تا ارزیابی دقیق‌تری از میزان تغییرناپذیری مدل در شرایط مختلف فراهم شود.

یافته‌ها

در جدول ۱ مجموعه‌ای از اطلاعات توصیفی و روانسنجی ابزار پژوهش ارائه شده است. این اطلاعات شامل میانگین و انحراف معیار هر یک از گویه‌ها است که تصویری کلی از سطح پاسخ‌دهی و پراکندگی داده‌ها در میان شرکت‌کنندگان فراهم می‌سازد. علاوه بر آن، همبستگی هر گویه با نمره کل مقیاس گزارش شده تا میزان مشارکت و نقش هر گویه در سنجش سازه اصلی مشخص شود؛ بدین ترتیب می‌توان ارزیابی کرد که کدام گویه‌ها بیشترین ارتباط را با مفهوم مورد اندازه‌گیری دارند و کدام گویه‌ها ممکن است عملکرد ضعیف‌تری داشته باشند. همچنین، شاخص‌های کجی و کشیدگی برای هر گویه محاسبه شده‌اند تا وضعیت توزیع داده‌ها و میزان انحراف آنها از حالت نرمال بررسی شود؛ این شاخص‌ها نشان می‌دهند که آیا پاسخ‌ها به‌طور متوازن پیرامون میانگین توزیع شده‌اند یا تمایل به تمرکز در یک سمت مقیاس دارند. علاوه بر شاخص‌های توصیفی، دو معیار مهم یعنی شاخص روایی محتوایی (CVI) و نسبت روایی محتوا (CVR) نیز گزارش شده‌اند. این دو شاخص به‌طور ویژه برای ارزیابی کفایت و تناسب محتوای گویه‌ها به کار می‌روند. CVI نشان می‌دهد که تا چه اندازه هر گویه از نظر متخصصان ضروری تلقی می‌شود، در حالی که CVI میزان وضوح، تناسب و ارتباط گویه‌ها با سازه مورد سنجش را مشخص می‌کند. ترکیب این دو شاخص امکان قضاوت دقیق‌تر درباره کیفیت محتوایی ابزار را فراهم می‌سازد و نشان می‌دهد که پرسشنامه تا چه حد از نظر علمی و کاربردی قابلیت اعتماد دارد.

جدول ۱

شاخص‌های توصیفی مربوط به وضعیت هر یک از گویه‌ها

گویه	میانگین	انحراف معیار	همبستگی گویه-کل	کجی	کشیدگی	CVR	CVI
۱	۱/۷۶	۱/۱۵۷	۰/۶۳۱**	-۰/۳۴۹	۰/۸۷	۰/۸۵	۰/۸۰
۲	۱/۸۰	۱/۱۴۹	۰/۵۴۰**	-۰/۴۰۰	۰/۲۵	۰/۹۵	۰/۹۰
۳	۱/۷۱	۱/۱۴۹	۰/۴۷۰**	-۰/۲۸۰	۰/۷۶	۰/۹۰	۰/۹۵
۴	۱/۷۸	۱/۰۹۸	۰/۶۶۱**	-۰/۴۳۴	۰/۳۲	۱	۱
۵	۱/۸۶	۱/۱۲۷	۰/۶۳۳**	-۰/۵۱۱	۰/۹۰	۱	۱
۶	۱/۷۸	۱/۱۴۱	۰/۶۰۱**	-۰/۳۸۷	۰/۹۴	۱	۱
۷	۱/۶۹	۱/۱۵۲	۰/۵۲۱**	-۰/۲۵۷	۰/۶۴	۰/۸۵	۰/۹۵
۸	۱/۸۴	۱/۱۳۹	۰/۳۹۴**	-۰/۴۵۹	۰/۱۲	۱	۱
۹	۱/۸۴	۱/۱۳۰	۰/۳۷۷**	-۰/۴۷۹	۰/۷۳	۰/۹۰	۰/۹۰
۱۰	۱/۷۵	۱/۱۳۹	۰/۴۲۷**	-۰/۳۲۲	۰/۲۶	۰/۹۵	۱

** P<0.01

قدرت تشخیص گویه: طبق اطلاعات گزارش شده در جدول ۱ همبستگی بین هر گویه با نمره کل مقیاس در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار است که از توان تشخیص همه گویه‌ها حمایت می‌کند.

اعتبار: در نخستین مرحله از فرایند روانسنجی، اعتبار و پایایی پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت تا میزان قابلیت اعتماد آن در سنجش سازه‌های مورد نظر مشخص شود. برای ارزیابی همگونی درونی گویه‌ها، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. نتایج حاصل نشان داد که مقدار این ضریب برای خرده‌مقیاس والدآزاری روان‌شناختی برابر با ۰/۸۵، برای خرده‌مقیاس والدآزاری فیزیکی برابر با ۰/۷۴ و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۵ است. این مقادیر به وضوح بیانگر سطح مطلوب و قابل قبول پایایی ابزار بوده و نشان می‌دهند که گویه‌های پرسشنامه از انسجام درونی مناسبی برخوردارند. افزون بر این، برای افزایش دقت در سنجش پایایی، ضریب اعتبار اومگا مک‌دونالد نیز محاسبه شد. نتایج این تحلیل نشان داد که مقدار اومگا برای والدآزاری روان‌شناختی ۰/۸۵، برای والدآزاری فیزیکی ۰/۷۲ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۳ است. تمامی این مقادیر بالاتر از آستانه مطلوب ۰/۷۰ قرار دارند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه حاضر از کفایت لازم برای سنجش سازه‌های مورد نظر برخوردار بوده و قابلیت اعتماد آن در سطح قابل قبول و حتی مطلوب تأیید می‌شود. به طور کلی، همگرایی نتایج حاصل از دو شاخص معتبر یعنی آلفای کرونباخ و اومگا مک‌دونالد نشان‌دهنده آن است که ابزار طراحی شده توانایی لازم برای اندازه‌گیری دقیق و پایا را دارد و می‌تواند در مطالعات آینده به عنوان یک ابزار معتبر مورد استفاده قرار گیرد.

روایی محتوایی: به منظور بررسی و تأیید روایی محتوایی ابزار، ابتدا جلسه‌ای با حضور چهار نفر از متخصصان روان‌شناسی تربیتی و روانسنجی برگزار شد. در این جلسه، هر یک از متخصصان دیدگاه‌های خود را درباره میزان ارتباط محتوای گویه‌ها با هدف آزمون ارائه کردند و سپس در قالب بحث گروهی،

پیشنهادهای آنان دریافت و اعمال و در نهایت توافق لازم حاصل شد. در گام بعد، روایی محتوایی کمی از طریق محاسبه دو شاخص نسبت روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI) انجام شد. برای این منظور پرسشنامه در اختیار ۲۰ نفر از متخصصان قرار گرفت و از آنان خواسته شد میزان ضرورت و تناسب هر گویه را ارزیابی کنند. نتایج گزارش شده در جدول ۱ نشان داد که برای تمامی گویه‌ها مقدار CVR بیش از ۰/۸۰ و مقدار CVI بیش از ۰/۹۰ بوده است. بر اساس این یافته‌ها، می‌توان نتیجه گرفت که هر دو شاخص در وضعیت مطلوب قرار دارند و پرسشنامه از روایی محتوایی مناسب برخوردار است.

روایی عاملی: از آنجا که مقیاس والدآزاری پیش‌تر در پژوهش هوپو-بیلپائو (۲۰۱۹) مورد استفاده قرار گرفته و ساختار عاملی آن تعیین شده بود، در این مطالعه برای ارزیابی روایی عاملی از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) بهره گرفته شد. این تحلیل با استفاده از نرم‌افزار JASP انجام گردید تا میزان انطباق داده‌های تجربی با مدل نظری ابزار بررسی شود. در این فرایند، شاخص‌های مختلف برازش مدل محاسبه و نتایج آنها در جدول ۲ ارائه شده است. این شاخص‌ها امکان ارزیابی دقیق کیفیت برازش مدل و تأیید ساختار عاملی مقیاس والدآزاری را فراهم می‌سازند.

جدول ۲

شاخص‌های ارزیابی برازش کلی مدل اندازه‌گیری			
شاخص	مقدار	حد مطلوب	وضعیت
X ²	۷۸/۹۷		
df	۳۴		
P	۰/۰۰	> ۰/۰۵	نامطلوب
X ² /df	۲/۳۲	< ۳	مطلوب
RMSEA	۰/۰۵۶	< ۰/۰۵	مطلوب
GFI	۰/۹۸	> ۰/۹	مطلوب
MFI	۰/۹۴	> ۰/۹	مطلوب
SRMR	۰/۰۴۰	< ۰/۰۵	مطلوب
TLI	۰/۹۶	> ۰/۹	مطلوب
NFI	۰/۹۴	> ۰/۹	مطلوب
CFI	۰/۹۷	> ۰/۹	مطلوب

بر اساس اطلاعات ارائه شده در جدول ۲، از میان ۹ شاخص برازش مورد بررسی، هشت شاخص در محدوده مطلوب قرار دارند که نشان‌دهنده کیفیت مناسب مدل است. با توجه به اینکه آماره خی‌دو نسبت به حجم نمونه حساس بوده و در نمونه‌های بزرگ معمولاً منجر به نتایج معنادار می‌شود، نمی‌توان آن را به‌عنوان شاخص معتبر برای ارزیابی برازش مدل در این شرایط در نظر گرفت. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که برازش کلی مدل اندازه‌گیری در سطحی مطلوب و قابل قبول قرار دارد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۳ نمایش داده شده است؛ در این جدول بارهای عاملی استاندارد همراه با مقادیر t گزارش شده‌اند. گویه‌هایی که مقدار t آنها بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است، نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار میان گویه و عامل زیربنایی مربوطه هستند و بدین ترتیب اعتبار ساختاری ابزار مورد تأیید قرار می‌گیرد.

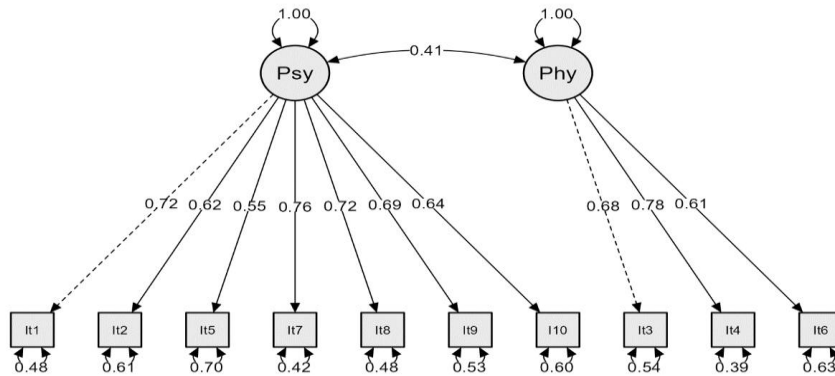
جدول ۳

نتایج تحلیل مدل اندازه‌گیری

شماره	گویه‌ها	ضریب	مقدار t
۱	آیا وقتی عصبانی بودید به روی پدر/مادر خود فریاد زده‌اید؟	۰/۷۲	۱۲/۰۱
۲	آیا تاکنون تهدید کرده‌اید که پدر/مادر خود را بزنید، اگرچه موفق به انجام آن نشده باشید؟	۰/۶۲	۱۳/۰۹
۵	آیا تاکنون به پدر/مادر خود اهانت کرده‌اید یا الفاظ رکیک به کار برده‌اید؟	۰/۵۵	۱۳/۵۵
۷	آیا از روش‌های غیرمعارف مثل اخاذی برای رسیدن به خواسته‌هایتان در مقابل پدر/مادر استفاده کرده‌اید؟	۰/۷۶	۱۱/۳۱
۸	آیا تاکنون شما بدون اجازه از پول پدر/مادر خود برداشته‌اید؟	۰/۷۲	۱۲/۰۶
۹	آیا کاری کرده‌اید که برای پدر/مادر آزاردهنده باشد؟	۰/۶۹	۱۲/۴۹
۱۰	آیا از درخواست پدر/مادر سرپیچی کرده‌اید؟	۰/۶۴	۱۲/۹۸
۳	آیا در جریان یک نزاع، پدر/مادر خود را هل داده یا به او ضربه زده‌اید؟	۰/۶۸	۹/۹۰
۴	آیا تاکنون با چیزی که می‌توانست صدمه بزند به پدر/مادر خود ضربه زده‌اید؟	۰/۷۸	۶/۷۴
۶	آیا به پدر/مادر خود لگد یا مشت زده‌اید؟	۰/۶۱	۱۱/۶۰

در جدول شماره ۳، اطلاعات مربوط به بارهای عاملی استاندارد، مقادیر t و درصد واریانس تبیین شده برای هر یک از گویه‌های مرتبط با دو عامل والدآزاری ارائه شده است. معیار اصلی در ارزیابی، میزان ارتباط هر گویه با عامل زیربنایی و معناداری این ارتباط بر اساس مقدار t در نظر گرفته شد. مقادیر t بزرگ‌تر از ۲ نشان‌دهنده وجود رابطه معنادار میان گویه و عامل زیربنایی هستند. همان‌طور که نتایج جدول نشان می‌دهد، تمامی گویه‌ها دارای

رابطه معنادار با عامل‌های زیربنایی خود بوده و از این رو می‌توان اعتبار ساختاری ابزار را تأیید کرد. علاوه بر این، در نمودار شماره ۱ روابط هر گویه با عامل زیربنایی مربوطه همراه با پارامترهای استاندارد گزارش شده است که تصویری روشن از میزان مشارکت هر گویه در تبیین سازه والدآزاری فراهم می‌آورد.

نمودار ۱: پارامتر استاندارد برای رابطه گویه با عامل زیربنایی

تغییرناپذیری: تغییرناپذیری مدل اندازه‌گیری در این پژوهش به صورت جداگانه بر اساس جنسیت فرزندان (جدول ۴) و جنسیت والدین (جدول ۵) مورد بررسی و گزارش قرار گرفته است. این جداول نتایج آزمون‌های چندگروهی را نشان می‌دهند که طی آن مراحل مختلف تغییرناپذیری شامل پیکربندی، متریک، اسکالر و دقیق ارزیابی شده‌اند. مقایسه شاخص‌های برازش در این دو سطح امکان بررسی میزان همسانی ساختار عاملی ابزار در میان گروه‌های مختلف را فراهم می‌سازد و مشخص می‌کند که آیا پرسشنامه در شرایط متفاوت جمعیت‌شناختی قابلیت استفاده دارد یا خیر.

جدول ۴

شاخص‌های تغییرناپذیری مدل اندازه‌گیری بر اساس جنسیت فرزند

مدل	$X^2(df)$	CFI	TLI	RMSEA	$X^2\Delta$	ΔCFI	$\Delta RMSE$	ΔTLI
پیکربندی	۱۱۷(۶۸)	۰/۹۶۳	۰/۹۵۱	۰/۰۵۸				
متریک	۱۱۹(۷۶)	۰/۹۶۸	۰/۹۶۲	۰/۰۵۲	۲ (p=۰/۹۸)	۰/۰۰۵	۰/۰۰۶	۰/۰۰۹
اسکالر	۱۲۶(۸۴)	۰/۹۶۸	۰/۹۶۶	۰/۰۴۹	۹ (p=۰/۹۱)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۷	۰/۰۱۱
دقیق	۱۳۱(۹۴)	۰/۹۷۲	۰/۹۷۴	۰/۰۴۳	۱۴ (p=۰/۹۷)	۰/۰۰۹	۰/۰۱۵	۰/۰۲۳
ساختاری	۲۸(۹۹)	۰/۹۶۵	۰/۹۶۸	۰/۰۴۷	۲۸ (p=۰/۶۲)	۰/۰۰۲	۰/۰۱۱	۰/۰۱۷

بر اساس نتایج گزارش شده در جدول ۴، هیچ تفاوت معناداری میان مدل‌های متریک، اسکالر، دقیق و ساختاری با مدل پیکربندی مشاهده نشد. این یافته نشان می‌دهد که مدل اندازه‌گیری در تمامی سطوح آزمون تغییرناپذیری، از جمله شکل مدل، بارهای عاملی، باقیمانده‌های خطا، عرض از مبدأها و واریانس عاملی، در دو گروه نوجوانان دختر و پسر پایدار و همسان است. به بیان دیگر، ابزار مورد استفاده توانسته است ساختار عاملی مشابهی را در هر دو گروه حفظ کند و از این رو می‌توان نتیجه گرفت که مقیاس والدآزاری از نظر جنسیت فرزندان دارای تغییرناپذیری کامل بوده و قابلیت استفاده آن برای مقایسه میان دختران و پسران تأیید می‌شود.

جدول ۵

شاخص‌های تغییرناپذیری مدل اندازه‌گیری بر اساس جنسیت والد

مدل	$X^2(df)$	CFI	TLI	RMSEA	$X^2\Delta$	ΔCFI	$\Delta RMSE$	ΔTLI
پیکربندی	۱۳۱(۶۸)	۰/۹۵۴	۰/۹۴۰	۰/۰۶۶				
متریک	۱۳۴(۷۶)	۰/۹۴۵	۰/۹۵۰	۰/۰۶۰	۳ (p=۰/۹۳)	۰/۰۱۰	۰/۰۰۶	۰/۰۱۰
اسکالر	۱۴۸(۸۴)	۰/۹۵۴	۰/۹۵۰	۰/۰۶۰	۱۷ (p=۰/۳۸)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۶	۰/۰۱۰
دقیق	۱۶۵(۹۴)	۰/۹۴۸	۰/۹۵۱	۰/۰۶۰	۳۴ (p=۰/۱۳)	۰/۰۰۶	۰/۰۰۶	۰/۰۱۱
ساختاری	۱۶۸(۹۹)	۰/۹۵۰	۰/۹۵۴	۰/۰۵۸	۳۷ (p=۰/۱۱)	۰/۰۰۴	۰/۰۰۸	۰/۰۰۴

طبق اطلاعات جدول ۵ تفاوت معنی‌داری بین مدل‌های متریک، اسکالر، دقیق و ساختاری با مدل پیکربندی مشاهده نشده است. بنابراین مدل اندازه‌گیری شامل شکل مدل، بارهای عاملی، باقیمانده‌های خطا، عرض از مبدأها و واریانس عاملی در مادران و پدران تغییرناپذیر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که مقیاس والدآزاری از نظر جنسیت فرزندان دارای تغییرناپذیری کامل بوده و قابلیت استفاده آن برای مقایسه میان دختران و پسران تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

فقدان ابزارهای پژوهشی معتبر جهت سنجش والدآزاری که یکی از پدیده‌های نوظهور در جامعه محسوب می‌شود، نویسندگان این مقاله را برای ارزیابی ویژگی‌های روانسنجی این پرسشنامه در نوجوانان ایرانی ترغیب کرد. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که پرسشنامه والدآزاری دارای اعتبار و روایی مناسبی برای استفاده در جمعیت نوجوانان ایرانی است و با مطالعه اصلی که توسط هویو- بیلپائو و همکاران (۲۰۱۹) در کشور اسپانیا انجام شد همسو می‌باشد. در این پژوهش اعتبار با دو روش همگونی درونی و ضریب اعتبار اومگا مک‌دونالد ارزیابی شد. برای ارزیابی همگونی درونی گویه‌ها، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. نتایج حاصل نشان داد که مقدار این ضریب برای خرده‌مقیاس والدآزاری روان‌شناختی برابر با ۰/۸۵، برای خرده‌مقیاس والدآزاری فیزیکی برابر با ۰/۷۴ و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۵ است. این مقادیر به‌وضوح بیانگر سطح مطلوب و قابل‌قبول اعتبار ابزار بوده و نشان می‌دهند که گویه‌های پرسشنامه از انسجام درونی مناسبی برخوردارند. برای افزایش دقت در سنجش اعتبار، ضریب اعتبار اومگا مک‌دونالد نیز محاسبه شد. نتایج این تحلیل نشان داد که مقدار اومگا برای والدآزاری روان‌شناختی ۰/۸۵، برای والدآزاری فیزیکی ۰/۷۲ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۳ است. تمامی این مقادیر بالاتر از آستانه مطلوب ۰/۷۰ قرار دارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه حاضر از کفایت لازم برای سنجش سازه‌های مورد نظر برخوردار بوده و قابلیت اعتماد آن در سطح قابل‌قبول و حتی مطلوب تأیید می‌شود.

روایی ابزار به شیوه‌های مختلف بررسی شد. روایی گویه‌ای از طریق محاسبه همبستگی هر گویه با نمره کل، روایی محتوایی کیفی بر اساس نظر متخصصان، روایی محتوایی کمی با استفاده از شاخص‌های CVR و CVI، و در نهایت روایی سازه با بهره‌گیری از تحلیل عاملی تأییدی برای آزمون همخوانی داده‌های تجربی با مدل نظری ابزار انجام شد. روایی محتوایی کیفی با مشارکت ۴ تن از متخصصان روان‌شناسی با هدف بررسی میزان ارتباط محتوای گویه‌ها با هدف آزمون انجام و توافق لازم حاصل شد. در گام بعد، روایی محتوایی کمی از طریق محاسبه دو شاخص نسبت روایی محتوا CVR و شاخص روایی محتوا CVI با مشارکت ۲۰ تن از متخصصان و بررسی میزان ضرورت و تناسب هر گویه ارزیابی شد و نتایج نشان داد که برای تمامی گویه‌ها مقدار CVR بیش از ۰/۸۰ و مقدار CVI بیش از ۰/۹۰ بوده است که نشان می‌دهد هر دو شاخص در وضعیت مطلوب قرار دارند و پرسشنامه از روایی محتوایی مناسب برخوردار است. برای ارزیابی روایی عاملی از تحلیل عاملی تأییدی CFA بهره گرفته شد. در این فرایند، شاخص‌های مختلف برازش مدل که امکان ارزیابی دقیق کیفیت برازش مدل و تأیید ساختار عاملی مقیاس والدآزاری را فراهم می‌سازند محاسبه شد و نتایج حاکی از آن است که از میان ۹ شاخص برازش مورد بررسی، هشت شاخص در محدوده مطلوب قرار دارند که نشان‌دهنده کیفیت مناسب مدل است. در رابطه با اعتبار ساختاری ابزار، معیار اصلی در ارزیابی، میزان ارتباط هر گویه با عامل زیربنایی و معناداری این ارتباط بر اساس مقدار t در نظر گرفته شد که با توجه به مقادیر t بزرگتر از ۲ اعتبار ساختاری ابزار تأیید شد.

یکی از نوآوری‌های این پژوهش نسبت به پژوهش هویو- بیلپائو و همکاران (۲۰۱۹)، بررسی و گزارش شاخص‌های تغییرناپذیری مدل اندازه‌گیری است که به‌صورت جداگانه بر اساس جنسیت فرزندان و جنسیت والدین انجام شده است که طی آن مراحل مختلف تغییرناپذیری شامل پیکربندی، متریک، اسکالر و دقیق ارزیابی شده‌اند. مقایسه شاخص‌های برازش در این دو سطح امکان بررسی میزان همسانی ساختار عاملی ابزار در میان گروه‌های مختلف را فراهم می‌سازد و مشخص می‌کند که آیا پرسشنامه در شرایط متفاوت جمعیت‌شناختی قابلیت استفاده دارد یا خیر. نتایج نشان می‌دهد که مدل اندازه‌گیری در تمامی سطوح آزمون تغییرناپذیری، از جمله شکل مدل، بارهای عاملی، باقیمانده‌های خطا، عرض از مبدأ و واریانس عاملی، هم در دو گروه نوجوانان دختر و پسر و هم در میان والدین پایدار و همسان است. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که مقیاس والدآزاری از نظر جنسیت فرزندان و جنسیت والدین دارای تغییرناپذیری کامل بوده و قابلیت اعتماد آن تأیید می‌شود. از دیگر نوآوری‌های این پژوهش ارزیابی پرسشنامه والدآزاری در هر دو جنس بود در حالیکه مطالعه اصلی فقط به دختران پرداخته بود.

از محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به تعمیم‌پذیری نتایج آن اشاره کرد. از آنجایی که جامعه آماری این مطالعه دانش‌آموزان ساکن در شهر همدان بودند، لذا در تعمیم نتایج به سایر شهرها باید احتیاط کرد. یکی دیگر از محدودیت‌های این مطالعه روش نمونه‌گیری است. از آنجایی که روش نمونه‌گیری این مطالعه از نوع نمونه‌گیری در دسترس بود، معرف بودن نمونه می‌تواند در معرض تهدید قرار گیرد. پیامدهای نظری و کاربردی این پژوهش چندوجهی است: از منظر نظری، تأیید اعتبار و ساختار دوعاملی، پشتیبانی از مدل‌های چندعاملی و چشم‌انداز بوم‌شناختی را تقویت می‌کند که مقیاس والدآزاری را نتیجه تعامل عوامل فردی، خانوادگی و موقعیتی می‌داند. از منظر کاربردی، ابزار معتبر و تغییرناپذیر حاضر می‌تواند در مراکز مشاوره‌ای، مدارس و پژوهش‌های بالینی برای غربالگری، تعیین شدت و پیگیری پاسخ به مداخلات به کار گرفته شود؛ قابلیت تمایز بین رویدادهای منفرد و الگوهای مکرر نیز امکان هدف‌گیری درمانی مناسب‌تر (مثلاً مداخلات زود هنگام متمرکز بر پر خاشگری روانی) را فراهم می‌آورد.

سپاس‌گزاری

نویسندگان این مقاله از همه دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش و والدین آنها کمال تشکر را دارند.

ملاحظات اخلاقی

همه اصول و دستورالعمل‌های اخلاقی انجمن روان‌شناسی آمریکا و نظام روان‌شناسی و مشاوره ایران از جمله کسب رضایت از شرکت‌کنندگان، حفظ محرمانگی اطلاعات، رعایت امانت‌داری، دقت علمی، جمع‌آوری داده‌ها بر اساس اصول اخلاقی و ... رعایت شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته و تمامی هزینه‌های پژوهش بر عهده نویسندگان بوده است.

مشارکت نویسندگان

در این پژوهش علی رضائی شریف در انتخاب موضوع و تدوین مبانی نظری و رقیه توسلی در جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها و نگارش نسخه اولیه مقاله مشارکت داشته‌اند. نسخه نهایی مقاله توسط هر دو نویسنده مطالعه و تأیید شده است.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافی بین نویسندگان وجود ندارد.

منابع

- امیریزدانی، ف.، ترکمان، ف.، حضرتی صومعه، ز. (۱۴۰۲). واکاوی مفهوم والدآزاری: پیشایندها و پیامدها، نشریه سبک زندگی اسلامی، ۷(۴)، ۸۶-۹۵.
- عباس‌پور، ذ.، پورسردار، ف.، قنبری، ز.، شاهوری، ش.، شادفر، ا. (۱۳۹۷). ساخت و اعتباریابی مقیاس والدآزاری (فرم پسران). فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۹(۳۱)، ۳۳-۴۶.
- یوسفی افراشته، مجید. (۱۴۰۴). روانسنجی بین فرهنگی ابزارهای اندازه‌گیری: راهبردهایی برای ارزیابی و گزارش پژوهشی. *سنجش روانی تربیتی*. ۱(۱)، ۲۳-۱.

References

- Abbaspour, Z., Poursardar, F., Ghanbari, Z., Shahuri, S. and Shadfar, A. (2018). Development and validation of Parent Abuse Scale (boy-mother). *Quarterly of Educational Measurement*, 9(31), 33-46. [Persian]
- Amiryazdani, F., Torkaman, F. and Hazrati Someeh, Z. (2023). The Child-To-Parent Violence: A Study of Antecedents and Consequences. *Islamic lifestyle with a focus on health*, 7(4), 86-95. [Persian]
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*, 52(1), 1-26.
- Browne, K. D., & Hamilton, C. E. (1998). Physical violence between young adults and their parents: Associations with a history of child maltreatment. *Journal of family violence*, 13(1), 59-79.
- Burgos-Benavides, L., Cano-Lozano, M. C., Ramírez, A., Contreras, L., & Rodríguez-Díaz, F. J. (2024). To what extent is child-to-parent violence known in Latin America? A systematic review and meta-analysis. *Rev. Iberoam. Psicol. Salud*, 15, 80-95.
- Calvete, E., Gamez-Guadix, M., & Garcia-Salvador, S. (2015). Social information processing in child-to-parent aggression: Bidirectional associations in a 1-year prospective study. *Journal of Child and Family Studies*, 24(8), 2204-2216.
- Calvete, E., Orue, I., & Gámez-Guadix, M. (2013). Child-to-parent violence: Emotional and behavioral predictors. *Journal of interpersonal violence*, 28(4), 755-772.
- Cottrell, B., & Monk, P. (2004). Adolescent-to-parent abuse: A qualitative overview of common themes. *Journal of family Issues*, 25(8), 1072-1095.
- Dahouri, A., Mirghafourvand, M., Zahedi, H., Maghalian, M., & Hosseinzadeh, M. (2025). Prevalence of child to parent violence and its determinants: a systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 25(1), 1426.
- Evans, E. D., & Warren-Sohlberg, L. (1988). A pattern analysis of adolescent abusive behavior toward parents. *Journal of adolescent research*, 3(2), 201-216.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R., & Tatham, R. (2010). *Multivariate Data Analysis (6th ed.)*. Upper Saddle River, NJ Pearson Prentice Hall.

- Harbin, H. T., & Madden, D. J. (1979). Battered parents: a new syndrome. *The American journal of psychiatry*, 136(10), 1288-1291.
- Harries, T., Mayshak, R., & Curtis, A. (2025). Child-to-parent violence and parent mental health: A systematic review. *International Journal of Behavioral Development*, 01650254251372915.
- Holt, A. (Ed.). (2015). *Working with adolescent violence and abuse towards parents: Approaches and contexts for intervention*. Routledge.
- Hong, J. S., Kral, M. J., Espelage, D. L., & Allen-Meares, P. (2012). The social ecology of adolescent-initiated parent abuse: A review of the literature. *Child Psychiatry & Human Development*, 43(3), 431-454.
- Hoyo-Bilbao, J. D., Orue, I., Gámez-Guadix, M., & Calvete, E. (2019). Multivariate Models of Child-to-Mother Violence and Child-to-Father Violence among Adolescents. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 12(1), 11 - 21.
- Junco-Guerrero, M., Fernández-Baena, F. J., & Cantón-Cortés, D. (2025). Risk factors for child-to-parent violence: A scoping review. *Journal of Family Violence*, 40(1), 139-164.
- Junco-Guerrero, M., Fernández-Baena, F. J., & Cantón-Cortés, D. (2025). Risk factors for child-to-parent violence: A scoping review. *Journal of Family Violence*, 40(1), 139-164.
- Koren, S., Walenz, B. P., Berlin, K., Miller, J. R., Bergman, N. H., & Phillippy, A. M. (2017). Canu: scalable and accurate long-read assembly via adaptive k-mer weighting and repeat separation. *Genome research*, 27(5), 722-736.
- Lee, J. H. (2025). Risk Factors for Child-To-Parent Violence Among Early Adolescents: Evidence From a National Sample. *The Journal of Early Adolescence*, 02724316251408898.
- Luchman, J. N. (2014). Relative importance analysis with multicategory dependent variables: an extension and review of best practices. *Organizational Research Methods*, 17(4), 452-471.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (2012). *Mplus user's guide* (7th ed.). Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Peek, C. W., Fischer, J. L., & Kidwell, J. S. (1985). Teenage violence toward parents: A neglected dimension of family violence. *Journal of Marriage and the Family*, 1051-1058.
- Rogers, M. M., & Ashworth, C. (2024). Child-to-parent violence and abuse: A scoping review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(4), 3285-3298.
- Routt, G., & Anderson, L. (2011). Adolescent violence towards parents. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 20(1), 1-19.
- Simrén, M., Törnblom, H., Palsson, O. S., van Tilburg, M. A., Van Oudenhove, L., Tack, J., & Whitehead, W. E. (2018). Visceral hypersensitivity is associated with GI symptom severity in functional GI disorders: consistent findings from five different patient cohorts. *Gut*, 67(2), 255-262.
- Snider, V. E. (1997). The relationship between phonemic awareness and later reading achievement. *The Journal of Educational Research*, 90(4), 203-211.
- Van De Schoot, R., Schmidt, P., De Beuckelaer, A., Lek, K., & Zondervan-Zwijnenburg, M. (2015). Measurement invariance. *Frontiers in psychology*, 6, 1064.
- Wang, J., & Wang, X. (2019). *Structural equation modeling: Applications using Mplus*. John Wiley & Sons.
- Wang, X., Song, J., Liu, J., & Wang, Z. L. (2007). Direct-current nanogenerator driven by ultrasonic waves. *Science*, 316(5821), 102-105.

- Wolfgang, M. E., & Ferracuti, F. (2002). The subculture of violence. *Criminological Theories Bridging the Past to the Future*, 88-95.
- Xie, W., Wang, M., Wang, L., Yang, L., & Luo, M. (2024). The reliability and validity of Child-to-parent Violence Questionnaire (CPV-Q) among Chinese adolescents. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 37, 30.
- Yousefi Afrashteh, M., & Moradi, M. (2022). The Spiritual Health and Social Support with Quality of Life in the Rural Elderly: The Mediating Role of Resilience and Hope. *Aging Psychology*, 8(3), 266-251. [Persian]